

Лекція 6. ЗМІСТ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

ПЛАН

- 1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти та загальна характеристика освітньої галузі «Технології».**
- 2. Характеристика змісту технологічної освіти в основній школі.**
- 3. Характеристика змісту технологічної освіти в старшій школі.**

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти та загальна характеристика освітньої галузі «Технології».

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти – це держаний документ, який є зведенням норм і положень, що визначають вимоги суспільства до освіченості учнів і випускників шкіл на рівні початкової, базової і повної загальної середньої освіти та гарантії держави у її досягненні.

Державний стандарт розробляється Міністерством освіти і науки України разом з Національною академією наук України та Національною академією педагогічних наук України. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти спрямований на виконання завдань загальноосвітніх навчальних закладів II і III ступеня та визначає вимоги до освіченості учнів основної і старшої школи. Він затверджується Кабінетом Міністрів України і переглядається не рідше одного разу на 10 років. Останній Державний стандарт затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. за № 1392.

Державний стандарт складається із:

- 1) загальної характеристики складових змісту освіти;
- 2) Базового навчального плану загальноосвітніх навчальних закладів II – III ступенів;
- 3) державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів.

Державний стандарт містить такі **освітні галузі**: «Мови і літератури», «Суспільствознавство», «Мистецтво», «Математика», «Природознавство», «Здоров'я і фізична культура», «Технології», зміст яких послідовно взаємозв'язаний зі змістом відповідних освітніх галузей Державного стандарту початкової загальної освіти.

Метою освітньої галузі «Технології» є формування і розвиток проектно-технологічної та інформаційно-комунікаційної компетентностей для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації у суспільстві.

Освітня галузь «Технології» складається з інформаційно-комунікаційного та технологічного компонентів. Основною умовою реалізації технологічного компонента є проектно-технологічна діяльність, що провадиться від появи творчого задуму до реалізації його в готовому продукті.

Відповідно до Базового навчального плану на вивчення предметів освітньої галузі «Технології» відводиться 14 тижневих годин, з яких 7 – на вивчення технологічного і 7 – на вивчення інформаційно-комунікаційного компонента.

У межах технологічного компоненту виділено такі **змістові лінії**:

- **1. Проектування.**

Для основної школи: Проектні технології як засіб інтелектуальної діяльності людини у сфері матеріального виробництва. Проектування предметів навколишнього природного середовища. Етнодизайн. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у проектній діяльності.

Для старшої школи: Теоретичні основи проектування у сфері матеріального виробництва. Технології і методи творчого та критичного мислення у проектній діяльності. Раціоналізаторство і винахідництво як рушійна сила розвитку виробництва. Загальні відомості про дизайн як провідний засіб формотворення предметного середовища. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у проектній діяльності.

- **2. Технології і техніка.**

Для основної школи: Науково-технічний прогрес і технології. Перетворювальна діяльність людини як засіб реалізації інтелектуального продукту. Традиційні і сучасні технології, засоби, предмети праці.

- **3. Технічна та художня творчість.**

Для основної школи: Технічна та художня творчість у продуктивній творчій діяльності людини. Творчість у трудових традиціях українського народу. Найбільш поширені ремесла та види декоративно-ужиткового мистецтва.

Для старшої школи: Технічна творчість. Художня творчість. Декоративно-ужиткове мистецтво.

- **4. Професійна орієнтація.**

Для основної школи: Сфери людської діяльності та види праці. Професійна діяльність людини в умовах ринку праці. Вимоги професії до людини.

Для старшої школи: Професійна придатність особистості. Морально-етичні норми професійної діяльності. Індивідуальна освітня траєкторія.

2. Характеристика змісту технологічної освіти в основній школі

Зміст технологічної освіти в основній і старшій школі сконцентрований у навчальних програмах. **Навчальна програма** – це нормативний документ, що конкретизує для кожного класу визначені Державним стандартом результати навчання відповідно до освітньої галузі «Технології», деталізує навчальний зміст, а також містить рекомендації щодо виявлення й оцінювання результатів навчання. Навчальна програма розробляється робочою групою вчених-педагогів та вчителів-практиків і затверджується Міністерством освіти і науки України.

Згідно з діючою програмою на вивчення шкільного предмету «Трудове навчання» в усіх загальноосвітніх навчальних закладах відводиться: у 5 – 6 класах 2 год. на тиждень; у 7 – 9 класах 1 год. на тиждень, що разом складає 7 год.

У класах, де на вивчення предмета виділено 1 год. на тиждень, можна додавати ще 1 год. за рахунок додаткового часу варіативної складової навчальних планів, передбаченої на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації.

Навчальна програма забезпечує:

- неперервність, єдність і наступність між початковою, основною і старшою школою;
- розвивальний характер і прикладну спрямованість навчального процесу;
- формування технічно та технологічно грамотної особистості.

Обов'язкова для вивчення складова (інваріантна) навчальної програми

Обов'язкова для вивчення складова обирається школою із запропонованих **блоків** залежно від умов поділу на групи хлопців і дівчат, кадрового забезпечення та інтересів учнів.

5 клас		
Блок 1. Технологія виготовлення виробів із фанери та ДВП	Блок 2. Технологія виготовлення виробів з аплікацією	
6 клас		
Блок 1. Технологія виготовлення виробів із тонколистового металу та дроту	Блок 2. Технологія виготовлення вишитих виробів	
7 клас		
Блок 1. Технологія виготовлення виробів із деревини	Блок 2. Технологія виготовлення виробів в'язаних гачком	
8 клас		
Блок 1. Технологія виготовлення виробів із сортового прокату та листового металу	Блок 2. Технологія виготовлення швейних виробів	Блок 3. Технологія виготовлення виробів інтер'єрного призначення
9 клас		
Блок 1. Технологія виготовлення комплексного виробу	Блок 2. Технологія виготовлення виробів, в'язаних спицями	Блок 3. Технологія використання та ремонту побутових електроприладів

Кожен блок обов'язкової для вивчення складової містить чотири розділи:

1. Основи матеріалознавства.
2. Технологія виготовлення виробів.
3. Основи техніки, технологій і проектування.
4. Технологія побутової діяльності.

Варіативна складова навчальної програми

Освоєння варіативних модулів здійснюється на основі проектно-технологічної діяльності. Варіативні модулі (наприклад, для дівчат: технологія виготовлення народної ляльки; технологія приготування страв; технологія писанкарства; для хлопців: технологія виготовлення виробів із металу та дроту; технологія виготовлення виробів із деревини та деревних матеріалів та ін.) обираються залежно від матеріально-технічного та кадрового забезпечення навчального процесу, бажання учнів, регіональних традицій. Варіативні модулі розроблено окремо для 5 – 6 класів та 7 – 9 класів. Освоєння варіативних модулів відбувається за окремо розробленими програмами до них. У 5 – 6 класах вивчається по 2 варіативні модулі на кожен з яких відводиться 20 год., у 7 – 9 класах вивчається по 1 варіативному модулю, кожен в обсязі 16 год.

Будь-який варіативний модуль для 5 – 6 класів можна обрати лише один раз у 5 чи 6 класі. Так само, будь-який варіативний модуль для 7 – 9 класів можна обрати лише один раз у 7, 8 чи 9 класі.

Вся проектна документація (зображення виробу, розрахунок матеріалів, послідовність виготовлення тощо) учнями 5 – 8 класів виконується в робочих зошитах. При виконанні проектів у 9 класі учні мають зібрати матеріали (зображення виробу, зображення виробів-аналогів з їх аналізом, вибір та розрахунок матеріалів, відповідний план реалізації проекту тощо) у проектну папку.

3. Характеристика змісту технологічної освіти в старшій школі

- У старшій школі забезпечується поглиблений рівень технологічної освіти, який передбачає ґрунтовне оволодіння учнями знань про закономірності проектної, техніко-технологічної та побутової діяльності, спираючись на знання з основ наук на рівні загальнонавчальних закономірностей; всебічне ознайомлення з професією, що відповідає індивідуальним можливостям учня; формування в учнів здатності мобілізувати свої потенційні творчі можливості в різних видах діяльності.
- У 10 – 11 класах продовжується викладання предмета «Трудове навчання» під назвою «Технології». Програмою «Технології» (рівень стандарту) відводиться по одній 1 год. на тиждень у 10 – 11 класах. Вона має модульну структуру і складається з двох частин – інваріантної та варіативної. Основою інваріантної складової є базовий модуль «Проектна технологія у перетворювальній діяльності людини». На вивчення базового модуля в кожному класі відводиться 12 годин.

Базовий модуль «Проектна технологія у перетворювальній діяльності людини» має на меті поглиблене оволодіння старшокласниками проектно-технологічною та елементами пошукової діяльності, розвиток творчого і критичного мислення, формування вмінь не лише знаходити потрібні знання, а й застосовувати їх на практиці для досягнення поставлених завдань, що є основою будь-якого виду виробничої діяльності людини

Структура базового модуля «Проектна технологія в перетворювальній діяльності людини» містить такі **розділи**:

1. Проектна технологія як складова сучасного виробництва та життєдіяльності людини.
2. Інформаційні джерела та інформаційні технології в проектній діяльності.
3. Художнє конструювання об'єктів технологічної діяльності.
4. Екологічні і техногенні проблеми в перетворювальній діяльності людини.
5. Економічний аналіз проекту.
6. Проектування професійного успіху.

Реалізація змісту **варіативної частини програми** також відбувається за проектною технологією, тобто за активної та інтерактивної діяльності учнів, із використанням і вдосконаленням того комплексу прийомів, які закладено в базовий модуль програми.

Варіативні модулі (наприклад, технологія виготовлення дитячого одягу; технологія дизайну предметів інтер'єру; об'ємне комп'ютерне моделювання; технологія виготовлення виробів із сучасних деревних матеріалів та ін.) розраховані на 20 годин. Структура їх така ж, як і в 5 – 9 класах: ознайомлення з обраною технологією, проектування та виготовлення задуманого виробу, презентація та оцінювання результатів проектування. Варіативний модуль у 10-11 класах вивчається тільки один раз (або в 10, або в 11 класі). Варіативні модулі мають засвоюватися старшокласниками через проектну діяльність, результатом якої є творчий проект.

Під час реалізації програми «Технології» вчитель має звернути особливу увагу на міжпредметні зв'язки, які набувають особливого значення для проектно-технологічної діяльності учнів, оскільки сприяють формуванню в них цілісних знань, системного практичного досвіду як сукупності технологічних компетенцій.

У межах технологічного профілю навчання можлива допрофесійна і професійна підготовка старшокласників. При цьому, професійна підготовка проводиться згідно ліцензійних вимог до зазначеного напрямку навчальної діяльності (Постанова Кабінету Міністрів України від 29.08.2003 р. за №1380). Мережа навчальних груп, визначається на основі контингенту учнів старших класів, а їх наповнення регламентується ліцензійними нормами.

У загальноосвітніх навчальних закладах, в яких виникли труднощі з професійною підготовкою учнів старших класів, пов'язані з відсутністю належного навчального обладнання, заняття слід проводити на базі професійно-технічних училищ (ПТУ), міжшкільних навчально-виробничих комбінатів (МНВК), навчальних майстерень інших загальноосвітніх навчальних закладів. У такому випадку уроки проводить вчитель того навчального закладу, на базі якого проходять заняття. При цьому потрібно забезпечити безпечне пересування учнів до місця проведення занять і в зворотному напрямі.

Випускникам, які успішно закінчили повний курс навчання з професійної підготовки, надається право складати державні іспити на присвоєння кваліфікації з видачею документа про професійну освіту єдиного державного зразка України.